

biblioteka XXI wieku.

Programy szkoleniowe dla bibliotek publicznych województwa kujawsko-pomorskiego realizowane w latach 2009–2011 przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną – Książnicę Kopernikańską w Toruniu

Ostatnie lata są dla bibliotek okresem zmian i rozwoju. Dzięki różnego rodzaju dotacjom zmodernizowano część bibliotek, inne zaadaptowano na potrzeby nowoczesnych jednostek, a pracująca w nich kadra podwyższyła swoje kwalifikacje. Do poprawy wizerunku przyczyniły się m.in. dwa programy: Biblioteka+ i Program Rozwoju Bibliotek, adresowane do bibliotek publicznych w małych miejscowościach. Programy te obejmują modernizację wyposażenia i infrastruktury oraz szkolenia dla bibliotekarzy.

Dobra passa zaczęła się w 2009 r., kiedy wdrożono Program Rozwoju Bibliotek (PRB), przeznaczony dla ośrodków wiejskich i małych miast. Projekt ten ma wzmocnić potencjał bibliotek w tych miejscowościach, przekształcając je w jednostki nowoczesne i aktywne, które ułatwią czytelnikom pełne uczestnictwo w życiu społecznym i gospodarczym. Realizację Programu zaplanowano do 2013 roku¹.

Przygotowanie i wdrożenie drugiego programu Biblioteka+, zaplanowanego na trzy lata (2010–2012), zostało powierzone Instytutowi Książki. Program ten obejmuje między innymi szkolenia z zakresu rozwoju osobistych kompetencji menedżerskich i przywódczych, a także posługiwanie się nowymi technologiami informatycznymi. Głównymi beneficjentami programu są gminne biblioteki publiczne, ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek z gmin wiejskich, wiejsko-miejskich oraz małych gmin miejskich (do 15 tys. mieszkańców)².

Rok 2009

Rok 2009 był wypełniony intensywnymi przygotowaniem, opracowywano standardy, oraz system szkoleń. Równocześnie rozwijano dwa duże, zupełnie nowe projekty dla bibliotek publicznych. Ich koordynatorem w regionie toruńsko-włocław-

¹ M. Dąbrowska, *Co zyskały biblioteki w Programie Rozwoju Bibliotek?*, Biuletyn EBIB [online], 2011, nr 5(123) [dostęp 3 IV 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bibliotekaplus.pl/index.php?page=DefaultPage&docID=5>

² P. Kieżun, *Programy wspierające polskie biblioteki*, Goethe Insitut [dostęp 03 IV 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.goethe.de/ins/pl/lp/kul/dup/bib/pl6447205.htm>

skim został Marek Jurowski – kierownik Działu Współpracy i Promocji Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej –Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu (WBP-KK).

Program Rozwoju Bibliotek rozpoczął się w Światowym Dniu Książki i Praw Autorskich, 23 kwietnia 2009 r. Od razu w kwietniu M. Jurowski przeprowadził jedenaście spotkań powiatowych: w Chełmnie, Grucie, Radziejowie, Chełmży, Rypinie, Wąbrzeźnie, Aleksandrowie Kujawskim, Izbicy Kujawskiej, Brodnicy, Golubiu-Dobrzyniu i Lipnie w celu przedstawienia PRB oraz zasad uczestnictwa w nim. Pracownicy bibliotek dowiedzieli się, że celem programu jest wzmocnienie informacyjnej i społecznej roli bibliotek na obszarach wiejskich i w małych miastach przez przeobrażenie ich w nowoczesne, wielofunkcyjne centra informacyjne, kulturalne i edukacyjne, animujące aktywność obywatelską. W szczególności chodziło o zapewnienie dostępu do nowoczesnych narzędzi zdobywania wiedzy i informacji. Istotną częścią programu było wzmacnianie kompetencji i prestiżu zawodowego bibliotekarzy, m.in. dzięki zakrojonym na szeroką skalę szkoleniom.

W Dziale Współpracy i Promocji rok 2009 przebiegał pod znakiem analiz, przygotowywania materiałów i harmonogramów oraz stałego kontaktu z jednostką koordynującą PRB, czyli Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI).

Finalistami pierwszej rundy Programu zostało czterdzieści gminnych bibliotek publicznych z podregionu toruńsko-włocławskiego województwa kujawsko-pomorskiego. Biblioteki te utworzyły dziesięć koalicji składających się z dziesięciu Bibliotek Wiodących (z filiami) oraz trzydziestu Bibliotek Partnerskich (również z filiami – trzy Biblioteki Partnerskie na jedną Wiodącą). W sumie pierwszą rundą Programu zostały objęte 83 placówki biblioteczne.

Dla ułatwienia pracy w programie na stronie domowej Książnicy powstał serwis DLA BIBLIOTEKARZY. W serwisie do dziś są zamieszczane informacje przydatne dla pracowników bibliotek publicznych podregionu toruńsko-włocławskiego.

Ważną datą był 21 września – odbyło się wtedy pierwsze spotkanie finalistów pierwszej rundy programu. Wzięli w nim udział przedstawiciele bibliotek, samorządowcy, zaproszeni prelegenci oraz media. Przez cały czas trwały intensywne przygotowania do realizacji szkoleń z zakresu technologii komunikacyjnych i informacyjnych³.

Równocześnie zajmowano się wdrożeniem ministerialnego programu Biblioteka+. Już 23 czerwca został uruchomiony program dotacyjny „Szkolenia dla bibliotekarzy”, będący częścią programu **Biblioteka+**. Miał on na celu zapewnienie bibliotekarzom z bibliotek gminnych nieodpłatnych szkoleń w zakresie nowych kompetencji zawodowych. Ustalano kryteria, jakie biblioteki będą musiały spełnić by uzyskać certyfikat Biblioteki+, kompletowano też ofertę szkoleniową skierowaną do dyrektorów/kierowników bibliotek publicznych (z gmin wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miejskich do 15 tys. mieszkańców – zgodnie z założeniami Programu Biblioteka+), które nie uczestniczą w pierwszej rundzie PRB.

Toczyły się również konsultacje z zespołem tworzącym system biblioteczny MAK+.

³ K. Mróz, *Biblioteka nowym oknem na świat*, Gazeta Pomorska [online], 21.09.2009 [dostęp 18.04.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.pomorska.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20090921/TORUN01/518083709#block2>

Rok 2010

Zgodnie z wytycznymi FRŚI, WBP-KK z początkiem 2010 r. przystąpiła do realizacji szkoleń z zakresu technologii komunikacyjnych i informacyjnych dla bibliotekarzy w ramach PRB. Celem szkoleń było nabycie przez uczestników:

- umiejętności posługiwania się sprzętem i oprogramowaniem dostarczanym beneficjentom w ramach PRB,
- umiejętności korzystania z usług poczty elektronicznej i sprawnego, skutecznego poszukiwania informacji w Internecie,
- umiejętności posługiwania się w podstawowym zakresie – programami użytkowymi: edytorem tekstu, arkuszem kalkulacyjnym i programem do tworzenia prezentacji multimedialnych,
- podstawowych umiejętności bezpiecznego posługiwania się komputerem i bezpiecznego korzystania z sieci Internet,
- podstawowych umiejętności doradztwa/instruktażu, jakiego bibliotekarze powinni udzielać użytkownikom biblioteki.

Podczas całego roku zorganizowano dwadzieścia szkoleń obejmujących pięć jednodniowych modułów. W Toruniu zostały przeszkolone 233 osoby, które przeszły przez wszystkie moduły tematyczne.

W dniu 18 listopada 2010 r. w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy odbyła się I Regionalna Konferencja PRB, którą współorganizowały WBP-KK, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy (WiMBP) oraz FRŚI. W konferencji uczestniczyły 94 osoby, w tym pięć osób z toruńskiej Książnicy.

Z początkiem 2010 r. Dział Współpracy i Promocji, zgodnie ze złożonym wnioskiem i harmonogramem, przystąpił do realizacji zadania Biblioteka+. Jedenaście osób pod kierownictwem koordynatora Marka Jurowskiego opracowało szczegółowy harmonogram szkoleń, przygotowało i wdrożyło plan promocji oraz dokonało rekrutacji uczestników szkoleń.

Odbyło się osiem szkoleń i jeden wyjazd studyjny:

- „Prawne aspekty działalności bibliotek publicznych w Polsce”

24 lutego; szkolący: Rafał Golań, radca prawny w Departamencie Prawno-Łegislacyjnym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W szkoleniu uczestniczyło 37 osób.

- „Organizacja i zarządzanie biblioteką”

18–19, 22–23, 25–26 marca; szkolący: Teresa Szymorowska, dyrektor WBP-KK. W szkoleniu uczestniczyły 44 osoby, w tym 4 pracowników WBP-KK.

- „Ochrona danych osobowych w bibliotece”

9, 12 i 13 kwietnia; szkolący: Tadeusz Zięba, specjalista ds. OC w WBP-KK. W szkoleniu uczestniczyły 42 osoby, w tym 4 pracowników WBP-KK.

- „Zarządzanie finansami w bibliotece”

6 maja oraz 17 i 18 czerwca; szkolący: Robert Kowalski, główny księgowy WBP-KK. W szkoleniu uczestniczyło 40 osób.

- „Biblioteka w społeczności lokalnej. Badanie potrzeb mieszkańców”

14–15, 16–17 września oraz 5–6 listopada; szkolący: Radosław Kossakowski, Instytut Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (UMK). W szkoleniu uczestniczyło 25 osób.

- „Dokształcanie kompetencji interpersonalnych bibliotekarza-menedżera”

7–8, 14–15 i 21–22 października; szkoleniocy: Hanna Dolna, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK. W szkoleniu uczestniczyły 42 osoby, w tym 2 pracowników WBP-KK.

– „Wizerunek biblioteki w społeczności lokalnej”

16–17, 25–26 i 29–30 listopada; szkoleniocy: Marek Jurowski oraz Marek Ospalski, specjalista ds. promocji w Dziale Współpracy i Promocji. W szkoleniu uczestniczyło 36 osób.

– „Dress-code i make-up w życiu profesjonalistki”

8 grudnia; szkoleniocy: Monika Jaruzelska, trener autoprezentacji i stylistka, oraz Gonia Wielocha, makijażystka. W szkoleniu uczestniczyły 43 osoby, w tym 10 pracowników WBP-KK.

W ośmiu szkoleniach zorganizowanych dla dwudziestu grup uczestniczyły łącznie 322 osoby, w tym 20 pracowników WBP-KK. Dodatkowo 29–30 czerwca zorganizowano dla bibliotekarzy bibliotek samorządowych wyjazd studyjny do Olsztyna. Uczestniczyły w nim 32 osoby, w tym 4 pracowników WBP-KK.

Rok 2011

Nabór do drugiej rundy PRB rozpoczął się 31 stycznia 2011 r. Program był skierowany do bibliotek publicznych we wszystkich gminach wiejskich i wiejsko-miejskich oraz gmin miejskich liczących do 20 tys. mieszkańców (stan na 31 grudnia 2009 r. – GUS). Do drugiej rundy mogły się zgłaszać biblioteki, które nie uczestniczyły w Programie w pierwszej rundzie.

Szkolenia dla pracowników bibliotek publicznych zrealizowano w dwóch modułach:

– Moduł I – 29–30 listopada. W szkoleniu uczestniczyło 28 osób.

– Moduł II – 13–14 grudnia. W szkoleniu uczestniczyły 23 osoby.

Szkolenia przeprowadził Sławomir Mirowski, starszy specjalista ds. komputeryzacji w WBP-KK.

W dniu 24 października odbyła się II Konferencja Regionalna PRB. Jej współorganizatorami obok WBP-KK w Toruniu były WiMBP w Bydgoszczy oraz FRŚI. W konferencji wzięli udział bibliotekarze z bibliotek samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego oraz przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego i gminnych władz samorządowych województwa – łącznie 80 osób.

W ramach Programu Biblioteka + w 2011 roku zrealizowano drugi cykl szkoleń w ramach programu dotacyjnego „Szkolenia dla bibliotekarzy”. Tym razem szkolenia zaplanowano zgodnie z wynikami ankiet ewaluacyjnych ze szkoleń, które odbywały się w 2010 r. Harmonogram szkoleń przedstawiał się następująco:

– „Doskonalenie kompetencji interpersonalnych bibliotekarza-menedżera”

11–12 i 14–15 kwietnia; szkoleniocy: Hanna Dolna, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK. W szkoleniu uczestniczyły 33 osoby, w tym 2 pracowników WBP-KK.

– „Biblioteka w społeczności lokalnej. Badanie potrzeb mieszkańców”

18–19 i 23–24 maja; szkoleniocy: Marek Jurowski. W szkoleniu uczestniczyło 25 osób.

– „Ochrona danych osobowych w bibliotece”

8 i 15 czerwca; szkoleniocy: Tadeusz Zięba. W szkoleniu uczestniczyło 31 osób, w tym 4 pracowników WBP-KK.

– „Organizacja i zarządzanie biblioteką”

13–14 i 28–29 września; szkolący: Teresa Szymorowska. W szkoleniu uczestniczyło 28 osób.

– „Zarządzanie finansami w bibliotece”

26 i 27 października; szkolący: Robert Kowalski. W szkoleniu uczestniczyło 27 osób.

– „Promocja biblioteki i jej działalności w społeczności lokalnej”

8–9 i 15–16 listopada; szkolący: Marek Jurowski i Marek Ospalski. W szkoleniu uczestniczyło 27 osób.

– „Własność intelektualna w działalności bibliotek”

30 listopada; szkolący: Rafał Golać. W szkoleniu uczestniczyło 25 osób.

– „Dress-code i make-up w życiu profesjonalistki”

7 grudnia; szkolący: Monika Jaruzelska i Anna Orłowska. W szkoleniu uczestniczyły 34 osoby w tym 7 pracowników WBP-KK.

W ośmiu szkoleniach zorganizowanych dla 15 grup uczestniczyły łącznie 264 osoby, w tym 13 pracowników WBP-KK. Podobnie jak rok wcześniej 28–29 czerwca zorganizowano dla bibliotekarzy bibliotek samorządowych wyjazd studyjny, tym razem do Gdańska. Uczestniczyły w nim 34 osoby, w tym 6 pracowników Książnicy.

W sumie w ramach programu Biblioteka+ w 2011 r. zrealizowano 24 dni szkoleniowe (na jednego uczestnika przypadło 14 dni szkoleniowych – ponad 80 godz. dydaktycznych). W szkoleniach zgodnie z założeniami wzięli udział dyrektorzy i kierownicy gminnych bibliotek publicznych podregionu kujawsko-pomorskiego. Uczestnicy, którzy przeszli wszystkie moduły, otrzymali certyfikaty potwierdzające udział w warsztatach.

Unowocześnienie gminnych bibliotek publicznych nie jest możliwe bez uzyskania przez bibliotekarzy nowych kompetencji zawodowych, wykraczających poza standardowe umiejętności bibliotekarskie. Programy omówione w niniejszej informacji wpływają na jakość usług, jakie wykonują biblioteki. Biblioteki wciąż podnoszą swoje standardy, co bezpośrednio przekłada się na funkcję, jaką pełnią w społeczeństwie.

Książnica Kopernikańska koordynująca oba programy w regionie toruńsko-włocławskim wzmacnia rolę biblioteki publicznej jako instytucji upowszechniającej wiedzę i dostęp do informacji, nowych technologii, oferującej bezpłatne usługi. Dodatkowo biblioteka jest ściśle związana ze środowiskiem, na rzecz którego działa i którego rzeczywistość pragnie kreować.